

15/25

irizpena

Seme-alabaren bat duten familientzako
laguntzen
dekretu-proiektuari buruzkoa

Bilbo, 2025eko abenduaren 19a

CES
EGAB

Consejo Económico
y Social Vasco

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte
Arazoetarako Batzordea

Irizpena 15/25

I.- AURREKARIAK

2025eko abenduaren 4an Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordean Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoko Sailaren idazkia jaso zuen, *Seme-alabaren bat duten familientzako laguntzen Dekretu- Proiektuari* buruzko txostena eskatuz, Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen maiatzaren 17ko 8/2012 Legearen 3.1. artikuluan ezarritakoarekin bat etorritz.

Hizpide dugun arauaren xedea da, 1.1. artikulua arabera, Familiei Laguntzeko abenduaren 12ko 13/2008 Legearen 10. artikuluan aurreikusitako dirulaguntzak arautzea.

Jasotako dokumentuaren kopia berehala bidali zitzaion Kontseiluaren Osoko Bilkurako kide guztiei, proposamenak eta iritzia eman zitzaten eta horiek, aldi berean, zegokion Lan Batzordeari helaraz ziezazkieten, Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordearen Funtzionamendu Araubidean ezarritakoarekin bat etorritz.

2025eko abenduare 16n, Ekonomia Garapenerako Batzordea bildu zen, eta, hartutako erabakietan oinarrituta, Irizpen-Proiektu hau egin zen, Batzordearen Osoko Bilkuran aztertzeko. Han aho batez onartu zuen.

II.- EDUKIA

Azalpen-zatia

Familiei Laguntzeko abenduaren 12ko 13/2008 Legeak II. tituluko I. kapituluaren, ardurapean seme-alabak dituzten familiei laguntzeko dirulaguntzak arautzen ditu, honela definituta: seme-alaben mantenuarekin eta zaintzarekin lotutako premia ekonomikoei erantzuten laguntzeko xedea dutenak.

Arau-esparru horren barruan, 2023an seme-alabaren bat duten familientzako laguntzei buruzko otsailaren 21eko 27/2023 Dekretua onartu zen; Dekretu horrek gaur egunera arte seme-alabak dituzten familientzako laguntzen sistema arautu du.

Dekretuak aldaketa handiak ekarri zituen Seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen martxoaren 17ko 30/2015 Dekretuan (geroago, Seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen uztailaren 30eko 121/2018 Dekretuak aldatu zuen) araututako aurreko laguntza-araubidearekin alderatuta: seme-alabengatik dirulaguntzak ez ziren errenta-mailaren arabera, eta hilean behin jasotzen ziren.

Otsailaren 21eko 27/2023 Dekretuak alaba eta seme bakoitzeko laguntza ekonomikoen bi jarduketa-modalitate arautu zituen. Alde batetik, hazi eta mantentzeko laguntzak, jaiotzatik 3 urtera arte luzatzen ziren, eta, bestetik, hazi eta mantentzeko laguntza gehigarriak, 3 urtetik 7 urtera arte luzatzen ziren hirugarren edo ondorengo seme-alaben kasuan. Gainera, erditze anizkoitzagatik edo adopzio nazional anizkoitzagatik aparteko laguntza ekonomikoak eta nazioarteko adopzioagatik aparteko laguntza ekonomikoak arautzen ziren.

Azken urteotan, Euskal Estatistika Erakundearen datuek joera demografiko kezagarria erakusten dute: Euskadiko jaiotza-tasak Europako batez bestekoaren oso azpitik daude, eta etengabe jaisten ari dira.

Egoera horri aurre egiteko, Eusko Jaurlaritzak hainbat tresna onartu ditu, eta, gaur egun, EAEko Familiei, Haurrei eta Nerabeei Laguntzeko Erakunde arteko V. Plana egiteko eta onartzeko izapideetan

dago.

Bestalde, XIII. Legegintzaldiko Gobernu Programak erronka demografikoa hogeita hamabi jardun-arloetako bat dela ezartzen du. Era berean, egungo laguntzen kudeaketan izandako esperientzia dela-eta, hainbat aldaketa egin behar dira Administrazio Publikoak nahitaez bete behar dituen efizientzia-eta efikazia-helburuak lortzeko.

Azaldutako egoeran oinarrituta, Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Sailak seme-alabak dituzten familientzako laguntzen esparrua aldatzeko erantzukizuna du, laguntza ekonomiko jasangarriak emateko, eta, horrela, hazkuntzaren aldeko ekosistema bat sortzeko.

Xedapen-zatia

I. KAPITULUA XEDAPEN OROKORRAK

1. artikulua.- Xedea eta zertarakoa
2. artikulua. – Aplikazio-eremua.
3. artikulua.- Kontzeptua

II KAPITULUA LAGUNTZA EKONOMIKOAK SEME EDO ALABA BAKOITZEKO

4. artikulua. Seme-alabak hazi eta mantentzeko laguntzak.
5. artikulua. Hirugarren alaba edo semea eta hurrengoak edo guraso bakarreko familiak osatzen dituzten alaba edo semea hazi eta mantentzeko laguntza gehigarriak.
6. artikulua. Alabaren edo semearen desgaitasuna edo mendekotasun-egoera.

III. KAPITULUA APARTEKO DIRULAGUNTZAK ERDITZE ANIZKOITZAGATIK, ADOPZIO NAZIONAL ANIZKOITZAGATIK ETA NAZIOARTEKO ADOPZIOAGATIK

7. artikulua. Aparteko dirulaguntzak erditze anizkoitzagatik edo adopzio nazional anizkoitzagatik.
8. artikulua. Aparteko dirulaguntzak nazioarteko adopzioagatik.
9. artikulua. Familia-errenta estandarizatua.
10. artikulua. Laguntzaren gutxieneko zenbatekoa eskatzen duenean

IV KAPITULUA XEDAPEN ERKIDEAK

11. artikulua. Baliabide ekonomikoak.
12. artikulua. Onuradunak.
13. artikulua. Laguntzaren onuradun izateko baldintzak.
14. artikulua. Laguntza-eskabideen eredu normalizatuak.

15. artikulua. Laguntza jasotzeko baldintzak betetzen direla egiaztatzen duen dokumentazioa.
16. artikulua. Laguntza-eskabideak.
17. artikulua. Ordezkapenezko haurdunaldietarako laguntza-eskaerak..
18. artikulua. Eskabidea zuzendu eta hobetzea.
19. artikulua. Onuraduna aldatzeko intzidentea, ebazpen judizial irmo bidez ezartzen denean.
20. artikulua. Heriotza dela eta, onuradun pertsonaren aldaketarako intzidentea.
21. artikulua. Laguntzak emateko prozedura.
22. artikulua. Kudeaketa.
23. artikulua. Ebazpena.
24. artikulua. Laguntza ordaintzea.
25. artikulua. Laguntzen bateragarritasuna eta konputagarritasuna.
26. artikulua. Onuradunen betebeharrak.
27. artikulua. Ikuskapena eta kontrola
28. artikulua. Laguntza kautelaz etetea eta azkentzea.
29. artikulua. Itzulketa
30. artikulua. Publizitatea

XEDAPEN GEHIGARRI BAKARRA

LEHENENGO XEDAPEN IRAGANKORRA. 27/2023 Dekretuaren babesean aurkeztutako laguntza-eskabideak (27/2023 Dekretua, otsailaren 21ekoa, seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituen).

BIGARREN XEDAPEN IRAGANKORRA. Dekretu honen 4. eta 5. artikuluetan aurreikusitako laguntzak zabaltzeko eskubidea duten familientzako laguntzei buruzko otsailaren 21eko 27/2023 Dekretuaren babesean emandako hazi eta mantentzeko laguntzak: eskaera-epeak

HIRUGARREN XEDAPEN IRAGANKORRA. Otsailaren 21eko 27/2023 Dekretuaren babesean hirugarren alaba edo semea eta hurrengoak hazi eta mantentzeko laguntza gehigarriak, dekretu honen 4. artikuluan aurreikusitako luzapena aplikatu dakiekeenak.

LAUGARREN XEDAPEN IRAGANKORRA. Alaba edo semearen desgaitasuna eta mendekotasuna, 30/2015 eta 27/2023 Dekretuen arabera emandako laguntzak bikoiztea (30/2015 Dekretua, martxoaren 17koa, eta 27/2023 Dekretua, otsailaren 21ekoa, seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituztenak)

BOSGARREN XEDAPEN IRAGANKORRA. 30/2015 Dekretuak aitortutako laguntzak: zerga-betebeharrak eta Gizarte Segurantzarekikoak betetzetik salbuestea (30/2015 Dekretua, martxoaren 17koa, seme-alabak dituzten familientzako dirulaguntzak arautzen dituena)

SEIGARREN XEDAPEN IRAGANKORRA. Laguntzak erditze anizkoitzagatik, adopzio nazional anizkoitzagatik eta nazioarteko adopzioagatik.

XEDAPEN INDARGABETZAILEA

AZKEN XEDAPENETAKO LEHENENGOA: Erregelamendu bidezko garapena

AZKEN XEDAPENETAKO BIGARRENA: Araua indarrean jartzea eta haren eraginkortasuna

III.- GOGOETA OROKORRAK

Gure iritzirako aurkeztu da *“seme-alabak dituzten familientzako laguntzen dekretu-proiektua”*, familiei laguntzeko abenduaren 12ko 13/2008 Legearen 10. artikuluan zehaztutako diru-laguntzak arautuko dituena.

a) Aldez aurreko gogoetak.

Lehenik eta behin, presako izapideari dagokionez, hausnarketa egitea eskatzen dugu, bai eta gobernua osatzen duten sail guztiek aldaketa egiteko asmo sakona izatea ere, politika, arau, plan edo estrategia batek gomendioak eman behar dituzten organoen eta kontseiluen parte-hartzea eskatzen duen bakoitzean. Bizitza politikoan parte hartzen duen gizarte baten espiritua ez da bateragarria azaldu zaigunaren pareko arauen premiekin. Gainera, hizpide dugun gaian presako formula errepikatzen da, 2/23 Irizpenean adierazi bezala, bertan, 2023an, gai bera aztertzeraz eraman baitzen: "deigarria iruditzen zaigu seme-alabak dituzten familientzako laguntzen dekretu-proiektua Batzorde honetara zeinen azkar bidali den, eta dagokion irizpena premiaz prestatzea eskatu zaigunez, epe guztiak erdira laburtu dira.

Bigarrenik, dekretu-proiektuak zioen azalpenean Euskal Autonomia Erkidegoko jaiotza-tasa baxuen inguruko kezka adierazi du, eta aipatu du Eusko Jaurlaritzak hainbat tresna garatu dituela egoera horri aurre egiteko, hala nola erronka demografikorako 2030erako euskal estrategia, familiaren eta haurtzaroaren aldeko euskal ituna eta familiei laguntzeko erakunde arteko IV. plana. Gaur egun, bestalde, familiei, haurrei eta nerabeei laguntzeko erakunde arteko V. plana lantzeko eta onesteko prozesuan dago.

Ez da lehenengo aldia Batzorde honek adierazi duena euskal gizarteak edo antzeko batek jaiotza-tasa baxuari buruz hausnartzeko duen moduak utzi egin behar diola arreta laguntza indibidualetan jartzeari, benetako beharrezane (etxebizitza edo zaintza) erantzungo dieten politiken ereduaren alde egiteko.

Gure ustez, eta Kontseilu honen aurreko irizpenetan jasotako gogoeten ildotik, familia-politikaren ikuspegiak aurrera egin behar du integralago bilakatu dadin. Hau da, seme-alaben hazkuntzak eragiten dituen gastuak arintzeaz gain, hura zailtzen duten oztopoak desagerrarazi beharko lirатеke, eta azpiegitura-multzo zabala sortu, unibertsala dena, testuinguru soziala, ekonomikoa, kulturala edo lanekoa errazteko.

Ongizate, Gazteria eta Erronka Demografikoaren Sailak bere esku du herritarren beharrezanean egokiro eta bermeekin erantzungo dien zainketa-sistema eratzeko aukera. Labur esanda, zainketen politika publikoa eta integrala garatzearen eta sustatzearen aldeko apustua egiten dugu, eta gai hori ez da diru-neurriekin bermatzen.

b) Arauaren balioztapena

Ikuspegi orokorrari buruz: “jaiotza-tasarako laguntza” izatetik “haurren eskubideen bermea” izatera pasatzea

Dekretu-proiektua, batez ere, erronka demografikoari aurre egiteko (jaiotza-tasa baxua) eta hazkuntzarako laguntza izateko egin da, ia esplizituki aipatu gabe haurren pobrezia, gizarte-bazterketa edo pobreziaaren belaunaldien arteko zirkulua hausteko beharra. Hurrei eta nerabeei buruzko 2/2024 Legea eta 2030 Agenda aipatu dira, baina eskubideak bermatzeko logikarik garatu gabe (bizi maila egokia izateko, hezkuntza jasotzeko, osasuna izateko, aisialdiaz gozatzeko, parte hartzeko eta abarra edukitzeko eskubidea), politiken koherentzia egokirik eman gabe.

‘Hala ere, artikuluek pisu handiagoa ematen diote, arauen ikuspuntutik, haurren pobreziaaren prebentzioari, hazkuntzari hertsiki laguntzeari baino. Izan ere, alderdi ekonomikoei eta errentari buruzko artikuluen kopuruak (zazpi artikulua) argi eta garbi gaituzten ditu hazkuntzarako laguntza orokorrari buruzkoak (bost artikulua), eta, gainera, erabilitako legegintza-teknikak (diru-sarrerengatik doitutako zenbateko aldakorrak eta familia kalteberak bereziki kontuan hartzea) haurren babes ekonomikora berariaz bideratutako ikuspegia islatzen du, amatasunari/aitatasunari laguntzeko neurri unibertsaletara edo hazkuntzaren hasierako kostuetara baino gehiago.

Ikuspegi orokorra aldatzea proposatu da, eta “jaiotza-tasarako laguntza” izatetik “haurren eskubideen bermea” izatera pasatu, azalpen-zatian paragrafo espezifiko bat gehituta:

- Haurren pobrezia eta gizarte-bazterketa aipatuko da heldu beharreko arazo nagusi gisa.
- Onartu egingo du laguntza hauek haurren eta nerabeen arteko eten sozioekonomikoak murrizteko eta pobrezia belaunaldien artean transmititzea eragozteko tresna direla.
- Haurren interes gorenaren zentraltasuna Dekretuaren interpretazio-irizpide gisa .

Proposamen hori bat etorriko litzateke 2030erako Euskadiko haur-bermearen estrategiarekin.

Ordezkapen bidezko haurdunaldiari buruz (3.10 eta art. 17)

Estatuko legediak ordezkapen bidezko haurdunaldia debekatzen duenez, beharrezkotzat jotzen dugu artikuluetatik kentzea bai 3.10 artikuluan jasotako ordezkapen bidezko haurdunaldiaren definizio espezifikoa, bai 17. artikulua (ordezkapen bidezko haurdunaldietarako laguntza-eskaerak), eta gure ordenamendu juridikoarekin guztiz bateragarria den irizpide sinple batera mugatzea: laguntzak jasotzeko eskubidea aintzatestea, Erregistro Zibilean balioz inskribatutako filiazioaren arabera.

Horren harira, gogora ekarri nahi ditugu hemen ezarritako gidalerroak: [Segurtasun Juridikoaren eta Fede Publikoaren Zuzendaritza Nagusiaren 2025eko apirilaren 28ko Jarraibidean, ordezkapen bidezko haurdunaldiaren bitartez jaiotako filiazioaren erregistro-araubidea eguneratzeari buruzkoan](#). Gidalerro horiek debekatu egiten dute ordezkapen bidezko haurdunaldiaren bitartez jaiotako oro zuzenean inskribatzea Erregistro Zibilean.

“Lehenengoa. Indargabetuta uztea Erregistroen eta Notariotzaren Zuzendaritza Nagusiaren 2010eko urriaren 5eko eta 2019ko otsailaren 18ko jarraibideak, ordezkapen bidezko haurdunaldiaren bitartez jaiotakoen filiazioaren erregistro-araubideari buruzkoak.

Bigarrena. Erregistro Zibileko arduradunek, Erregistro Zibil Kontsularrak barne, ez dute inola ere onartuko, haurdunaldi subrogatuaren bidez jaiotakoen kasuan jaiotza eta filiazioa inskribatzeko titulu gaitzat, hauetako ezein: atzerriko erregistro-ziurtagiria, edo adingabearen jaiotzari buruzko mediku-ziurtagiriarekin batera egindako adierazpen soila, eta kasuan kasuko herrialdeko agintari judizialen epai irmoa.

Hirugarrena. Jarraibide hau Estatuko Aldizkari Ofizialean argitaratzen den egunean haurdunaldi subrogatuaren bidez jaiotako adingabeen filiazioa inskribatzeko eskaerak badaude, horiek ez dira egingo.

Laugarrena. Eskatzaileek, hala badagokio, pasaporte eta baimenak lortu ahal izango dituzte tokiko agintariak emanak, adingabeek Espainiara bidaiatu ahal izan dezaten, eta, behin hor, filiazioa Espainiako ordenamenduan araututako ohiko bitartekoen bidez zehaztuko da: filiazio biologikoa, kasua bada, geroagoko intentzioko eta adopziozko filiazioko gurasoetako bati dagokionez, behar besteko bermeak dituen familia-nukleoa dagoela frogatzen denean”.

Horrela, bat gatoz UNICEF Euskadiko Batzordeak dekretu-proiektuari atxikitako memorian adierazi denarekin: “politiken koherentziagatik, uste dugu, haur horien eskubideak bermatu behar badira ere, figura hori ez dela sartu behar, baizik eta haur horien alde egin behar dela tutoretzaren esparruan. Laguntzen helmuga 1.3 artikuluan zehaztu da, eta 12. Artikuluan, berriz, onuradunak nortzuk diren, gure ustez egoera horri modu espezifikoan heldu beharrik gabe”.

1.3. art. “Eusko Jaurlaritzak, familia-politikaren arloan eskumena duen sailaren bitartez, haur laguntza hauek emango dizkie seme-alabak dituzten familiei:

- a) Seme-alabak izateagatiko diru-laguntzak.
 - Seme-alabak hazteko eta mantentzeko laguntzak.
 - Hazkuntzarako eta mantentze-lanetarako laguntza gehigarriak, hirugarren eta ondorengo seme-alaben eta guraso bakarreko familiak osatzen dituzten seme-alaben kasuetan.
- b) Ezohiko laguntza ekonomikoak erditze anizkoitzagatik, adopzio nazional anizkoitzagatik eta nazioarteko adopzioagatik.

12. artikulua. Onuradunak.

1.- Onuraduna pertsona bakarra izango da.

2.- Onuraduna izan daiteke alabaren edo semearen zaintza eta jagoletza duen ama, aita edo familia unitatea osatzen duen gurasoa. Era berean, tutorea eta adingabeak adoptatu ahal izango diren bizikidetzarako zaintzaren delegazioa administrazio-ebazpen bidez esleituta duen pertsona ere izan daitezke.

Laguntzaren subjektibotasunari buruz

Laguntzak eskubide subjektibo gisa eratzten dira, baina urteko aurrekontuko diru-izendapenarekin lotzen dira (*"11.3. artikulua: aurrekontuko ekitaldi batean, ekitaldi horretako aurrekontuko kredituekin erantzun ezin diren diruz lagun daitezkeen egoerei buruzko laguntza-eskaerarik balego, hurrengo ekitaldian egotzi ahalko dira. Kasu horretan, ez da eskaera berriro aurkeztu beharko, betiere egoera horiek, Dekretu honetan laguntzak lortzeko ezarri diren baldintzak betetzen badituzte"*).

Ondorioz, zuzkidura agortuz gero, baldintzak betetzen dituzten haurrak dauzkaten familiak kanpoan gera litezke, berdintasun-printzipioa eta adingabeen eskubidea urratuta. Batzorde honen iritziz, eskubide subjektiboa indartu beharko litzateke, eta argi utzi baldintzak betetzen dituen eta eskaera epe barruan aurkeztu duen familia orok laguntza jasotzeko eskubidea izango duela, kreditua handituz beharrezko diren baliabideak bermatuta.

Bestalde, laguntza unibertsala da seme-alaba bakarra denean; alabaina, nazioarteko adopzioan edo erditze nahiz adopzio anizkoitzean, laguntza familia-unitatearen errentak izapideetarako erabiliz haztatzen da. Batzorde honen iritziz, arauak ez du desberdintasun hori justifikatzen duen argudiorik jasotzen, eta komenigarria litzateke zioen azalpenean jasotzea.

Genero-ikusegiari buruz

Dekretu-proiektuak ez du inolako erreferentziarik egin hazkuntzak eta amatasunak emakumeen bizitzan eragiten dituzten ondorio bereizgarriei buruz, eta ez du genero-ikusegia txertatuta zioen azalpenean edo artikuluetan. Familiei laguntza ekonomikoa emateko eta haurren pobrezia prebenitzeko tresna da araua, kontuan hartu gabe zainketek emakumeengan dituzten inpaktu desberdinak eta amatasunari lotutako egiturazko desberdinkeriak. Beharrezkoa da legeak egitea eta neurriak artikulatzea hazkuntzak ez dezan eragin negatiborik izan amatasunean eta genero-desberdinkerian. Gai hori haurren pobrezia prebentziotik edo zortzi edo hamar urtera arteko laguntza ekonomiko unibertsaletatik harago doa.

Guraso bakarreko familiei buruz

Guraso bakarreko familien aintzateste esplizitua positiboa da, baina haien benetako itzulpen juridikoa diru-sarreraren haztapenera mugatzen dela dirudi, ez baita neurri ekonomiko gehigarriarik eratu. Erregimen indarturik ez egoteak politika publikoaren eraginkortasuna mugatu dezake haurren pobrezia arrisku handieneko familia-talde bat den honetan. Komenigarria litzateke jarraipen-mekanismoak eta adierazleak sartzea, familia-tipologiaren arabera bereizita, Dekretuak familia horietan duen inpaktua ebaluatu ahal izateko.

Bereziki kalteberak diren kolektiboentzako erroldatze-betekizunari (eta horren egiaztapenari) buruz

Egoera batzuek, bereziki iritsi berri diren familia migratzaileei eragiten dietenek, etxegabetasun-egoeran edo egoitza-mugikortasun handiko egoeran dauden familiei eragiten dietenek, utzarazpenak eragindako familia-hausturek, genero-indarkeriaren biktima diren eta egoera administratibo irregularrean dauden emakumeek, zaildu egin dezakete 13. artikuluan ezarritako erroldatze-baldintza zorrotz betetzea. Komenigarria litzateke egiaztapen alternatiborako ezohiko bide bat ezartzea (eskola-ziurtagiriak, txosten medikoak, gizarte-zerbitzuen txostenak, harrera-zentroen txostenak, eta abar), egoera horiek babesik gabe ez uzteko, betiere behar besteko bermeekin.

Era berean, dekretu-proiektuak 15.1.c) artikuluan adierazi du benetako bizilekuaren inguruko zalantzak daudenean dokumentazio gehigarria eskatzeko aukera, baina ez du zehaztu zein frogabide

jo daitezkeen egokitzat. Hemen ere, zehaztasun txiki batek (eskola-ziurtagiriak, mediku-txostenak, gizarte-zerbitzuen txostenak, harrera-zentroen txostenak, eta abar) administrazio-jarduketa homogeneizatzen eta interpretazio desberdinak saihesten lagunduko luke.

Jarraipenari, ebaluazioari eta parte-hartzeari buruz (berariaz arautu gabea)

Dekretu-proiektuak lerrokadura estrategikoak aipatu arren, ez du ezarri haurren pobrezia inaktua ebaluatzeko sistemarik. Komenigarria litzateke jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoak txertatzea.

Bestalde, ez du parte-hartze sozialerako mekanismorik ezarri, eta hori ere funtsezkotzat jotzen dugu.

IV.- GOGOETA BEREZIAK

3. artikulua. Kontzeptua

Gogoeta orokorretan azaldutakoarekin bat, uste dugu ezabatu egin behar dela 10. zenbakia, ordezkapen bidezko haurdunaldiaren kontzeptua jasota duena.

5. artikulua. Hazkuntzarako eta mantentze-lanetarako laguntza gehigarriak, hirugarren eta ondorengo seme-alaben eta guraso bakarreko familiak osatzen dituzten seme-alaben kasuetan.

1. zenbakiaren arabera, *“diruz lagunduko dira hirugarren seme-alaben eta guraso bakarreko familiak osatzen dituzten seme-alaben hazkuntza eta mantentzea, hilean 100 euroko zenbatekoa emanda, hiru urtez, dekretu honen 4. artikuluan deskribatutako laguntza amaitzen denetik aurrera”*.

Hirugarren seme-alabentzat eta ondorengoentzat soil-soilik proposatu da beste urte bat gehitzea, eta guraso bakarreko familientzat, ordea, xedatutako iraupena bere horretan geratuko litzateke (hiru urte), dekretu honetan hiru urte igoko zaizkielako lehenengo eta bigarren seme-alaben aldean.

“... diruz lagunduko dira, batetik, hirugarren eta ondorengo seme-alaben hazkuntza eta mantentzea, hilean 100 euroko zenbatekoa emanda, lau urtez, eta, bestetik, guraso bakarreko familiak osatzen dituzten hirugarren eta ondorengo seme-alaben hazkuntza eta mantentzea, hilean 100 euroko zenbatekoa emanda, hiru urtez, dekretu honen 4. artikuluan deskribatutako laguntza amaitzen denetik aurrera”.

Justifikazioa: Azken urteotan, Euskadiko familiei laguntzeko politika ekonomikoek aurrerapen nabarmenak izan dituzte, batez ere jaiotzari eta hazkuntzako lehenengo etapei lotutako laguntzei dagokionez, bai eta guraso bakarreko familien egoera espezifikoaren aitorpenari dagokionez ere. Aurrerapen horiek hobekuntza garrantzitsuak dakartzate haurrak babesteko sisteman.

Hala ere, azken legegintzaldietan onetsitako dekretuen bilakaera aztertzean, ikusten da aurrerapen horiek eremu horietan kontzentratu direla, eta familia-karga handiagoak dituzten etxekoen unitateetara bideratutako neurriek (berezi hiru seme-alaba edo gehiago dituzten etxekoen unitateek) ez dutela aldaketarik jasan duela bi hamarkada baino gehiagotik (2006), nahiz eta premia espezifikoak eta gero eta handiagoak dituen kolektibo bat izan. Aldi luze hori ez dator bat EAEn gertatu diren eraldaketa sozialekin, ekonomikoekin eta demografikoekin.

FOESSA Euskadi 2023 – 2024¹ txostenaren datuek eguneratzeko behar hori indartzen dute, familia ugarien % 29 pobrezia edo bazterketa egoeran daudela egiaztatzen baitute, EAEko batez bestekoa baino proportzio nabarmen handiagoa. Beste urtebetez luzatzea koherentea da familien benetako premiekiko proportzionala den arretaren printzipioarekin; Euskal Herriko Autonomia Estatutuaren 10. Artikuluan jasota dagoenarekin, alegia. Era berean, bat dator Familiei Laguntzeko 13/2008 Legearen orientazioarekin. Lege horren helburua da Europako estandarrekin bateratze progresibo baterantz aurrera egitea, eta, bertan, hazkuntzarako prestazio ekonomikoak normalean urte gehiagoz zabaltzen dira, bai eta adin-nagusitasunera arte ere estatu kide gehienetan.

11. artikulua. Baliabide ekonomikoak (eta xedapen gehigarri bakarra)

Gogoeta orokorretan jaso dugun bezala, eskubide subjektiboa indartu beharko litzateke, eta argi utzi baldintzak betetzen dituen eta eskaera epe barruan aurkeztu duen familia orok laguntza jasotzeko eskubidea izango duela, kreditua handituz beharrezko diren baliabideak bermatuta.

13. artikulua. Laguntzaren onuraduna izateko betekizunak

- 1. zenbakiak benetako bizilekua eta urtebeteko erroldatzea eskatzen du EAEn, salbuespen batzuk salbuespen (azken hamar urteetan EAEn bost urtez jarraian bizi eta erroldatuta egon dela egiaztatu ahal izatea).

Gure iritziz, eskakizun horrek zuzenean eragin diezaieke familia kalteberenei, honako familia mota hauek bazter baititzake: familia migratzaile iritsi berriak, etxegabetasun-egoeran edo egoitza-mugikortasun handian dauden familiak eta indarkeriagatik edo etxegabetzeengatik banandutako familiak. Izan ere, nahiz eta nolabaiteko malgutasuna egon (azken hamar urteetan bost urtez lurraldean bizi izana egiaztatzeko aukera), oraindik zigortzen dira biziraupenagatik, migrazio behartuengatik eta abarrengatik kanpora joanak izan direnak.

Gogoeta orokorretan azaldutakoarekin bat, komenigarria litzateke klausula bat gehitzea, helduen irregulartasun administratiboaren ondorioz haurrak eta nerabeak laguntzarik gabe gera ez daitezen. Posible litzateke egiaztapen alternatiborako ezohiko bide bat ezartzea (eskola-ziurtagiriak, txosten medikoak, gizarte-zerbitzuen txostenak, harrera-zentroen txostenak, eta abar), egoera horiek babesik gabe ez uzteko, betiere behar besteko bermeekin.

Beste hitzez esateko, gurasoen egoera administratiboak adingabeen eskubideak mugatzen ez dituela bermatu behar da.

- 3. eta 7. zenbakiak. 3. zenbakiak ezartzen duenez, *“onuradunak erroldatuta egon beharko du laguntzaren kausa den seme-alabarekin, bai eta, hala badagokio, familiaren osaera zehazteko aintzat hartuko diren seme-alaba guztiekin ere”*. Hala ere, 7. zenbakiaren arabera, *“artikulu honetako 3. epigrafean etengabe betetzea salbuetsi da, eta ezarri da onuradunak ez duela zertan egon erroldatuta laguntzaren kausa den seme-alabekin, edota, hala badagokio, familiaren osaera zehazteko aintzat hartuko diren seme-alabekin, gehienez 30 egun naturaleko aldi bakarrean, laguntzaren indarraldi osoan. Onuradunak genero-indarkeriaren biktima dela egiaztatzen badu, aipatutako aldia 60 egun naturalekoa izango da gehienez. Ez-betetzea gertatu eta hurrengo egunean hasiko da epe hori”*.

¹FOESSA Fundazioa (Gizarte Ikasketen eta Soziologia Aplikatuaren Sustapena) Caritasen bultzadarekin eratu zen, Espainiaren egoera soziala modu objektiboan ezagutzeko.

Kontseilu honen aburuz, nahiz eta Dekretuak aukera ematen duen onuraduna eta laguntzaren kausa den seme-alaba elkarrekin erroldatuta ez egoteko 30 egun igaro arte (60 egun, baldin eta onuradunak, aipatutako aldian, genero-indarkeriaren biktima dela egiaztatu badu), familia kalteberen errealitatea kontuan hartuz gero (aldi baterako harrera, larrialdietarako baliabideak, senideen etxeak, eta abar), irizpide hori malgutu liteke (epearen luzapena).

- 4. zenbakiak honako hau ezarri du: *“ebazpen judizial bidez ezarritako zaintza eta jagoletza partekatuei erreparatuz, bai laguntzaren kausa den seme-alabarentzat, bai kausa izan gabe familia-unitateko seme-alaben kopurua zehazteko aintzat hartu denarentzat, onuradunak ebazpen judizial hori aurkeztu beharko du. Gainera, gurasoek berariazko akordio bat aurkeztu beharko dute laguntza nork eskatuko duen zehazteko; izan ere, laguntzaren kausa den seme-alaba familia-unitate bakar batean konputatu ahal izango da”*.

Gure ustez, bi gurasoen artean laguntzaren eskatzailea nor izango den berariaz erabakitzea ez litzateke nahitaezkoa izango, baldin eta bietako bat bizileku ezezagunean badago eta zaintza eta jagoletza ezartzen duen ebazpen judizialak hala egiaztatzen badu.

14. artikulua. Laguntzak eskatzeko eredu normalizatuak (eta 18. Eskaera zuzentzea eta hobetzea)

Dekretu-proiektuak izapidetze elektronikoa eta presentziala xedatu ditu, eta baliabide elektronikoetan parte hartzeko aukera ezarri du (*“4. Eskatzaileek arreta eta laguntza eskatu ahal izango dute baliabide elektronikoen erabilera, Administrazio Publikoen Administrazio Prozedura Erkidearen urriaren 1eko 39/2015 Legearen 12. artikuluan, Euskal Sektore Publikoari buruzko maiatzaren 12ko 3/2022 Legea eta herritarrentzako arreta integralari eta kanal anitzekoari eta zerbitzu publikoetara bitarteko elektronikoen bidez sartzeari buruzko ekainaren 20ko 91/2023 Dekretuan xedatutakoaren arabera”*).

Kontseilu honen iritziz, familia ahulenen ikuspegitik, eten digitala, hizkuntza, irakurtzeko eta idazteko gaitasun txikia edo Administrazioarekiko mesfidantza oztupo errealak dira, eta kanal proaktiboak eta gizarte eta hezkuntza-arloko laguntza behar dira, ez bakarrik eskaera aurkeztea “posible” izatea.

15. artikulua. Laguntza eskuratzeko baldintzak betetzen direla egiaztatzen duen dokumentazioa

1.c) idatz-zatian adierazi egin da benetako bizilekuaren inguruko zalantzak daudenean dokumentazio gehigarria eskatzeko aukera, baina ez du zehaztu zein frogabide jo daitezkeen egokitzen. Gogoeta orokorretan azaldutakoarekin bat, idatz-zati horretan zehaztasun txiki bat egiteak (eskola-ziurtagiriak, mediku-txostenak, gizarte-zerbitzuen txostenak, harrera-zentroen txostenak, eta abar) administrazio-jarduketara homogeneizatzen eta interpretazio desberdinak saihesten lagunduko luke.

17. artikulua. Ordezkapen bidezko haurdunaldietarako laguntza-eskaerak.

Gogoeta orokorretan azaldutakoarekin bat, uste dugu artikulua osorik ezabatu behar dela.

25. artikulua. Bateragarritasuna eta konputagarritasuna

8. zenbakiak ezarri duenez, laguntza horiek diru-sarrerara gisa konputatuko dira pobrezia- eta bazterkeria-egoerak arintzeko laguntzen ahal ekonomikoa zehazteko: *“8. Era berean, Dekretu honetan jasotako laguntzak diru-sarrerara gisa konputatuko dira eskatzailearen gaitasun ekonomikoa zehazteko eta baliabide nahikorik ez duten pertsonen pobrezia- eta gizarte-bazterketako arrisku-egoerak arintzeko laguntzetan eman beharreko zenbatekoa kalkulatzeko, dagozkien arauetan aurreikusten den moduan”*.

Gure ustez, hori puntu kritikoa da, zeren:

- Laguntza baliabideen “eskualdaketa” hutsa izan daiteke: alde batetik irabazten dena galdu egiten da DSBEan, BGDan edo beste laguntza batzuetan.
- Baliabide gutxiagoko etxeetan haurren bizi-baldintzak hobetzeko funtzioa edukiz husten du.
- “Haurrak eta nerabeak erdigunean jartzearen” ideiarekin kontraesanean dago: haien eskubideak beste prestazio batzuen diseinuaren menpe geratzen dira.
- Bidegabekeria da oinarritzko gizarte-laguntzak edo -prestazioak jasotzen ez dituzten eta, beraz, ustez egoera ekonomiko hobean dauden pertsonen seme-alabekin alderatuta.

Diskriminaziorik ezaren eta aukera-berdintasunaren ikuspegia indartzea

Bai 1. artikuluan, bai xedapen gehigarri batean, honako hauek berariaz aipatzea:

- Diskriminaziorik ez gurasoen jatorriagatik, administrazio-egoeragatik, etxe motagatik, desgaitasunagatik, sexu-orientazioagatik edo genero-identitateagatik, besteak beste.
- Laguntza horiek hezkuntzaren, gizartearen, kulturaren eta haurren nahiz nerabeen parte-hartzearen arloko aukera-berdintasuna faboratzeko konpromisoa.

Jarraipena, ebaluazioa eta parte-hartzea

Gogoeta orokorrekin bat etorritik, beharrezkotzat jotzen dugu jarraipen- eta ebaluazio-mekanismoak txertatzea, bai eta gizartean parte hartzeko mekanismoren bat artikulatzea ere

V.- ONDORIOA

Euskadiko Ekonomia eta Gizarte Arazoetarako Batzordeak egokitzen du “seme-alabak dituzten familientzako laguntzen dekretu-proiektua” izapidetzea, aholku-organo honek aldatzeko egin dituen gogoetekin.

Bilbon, 2025eko abenduaren 19an

OE Presidentea

Javier Muñecas Herreras

Idazkari Nagusia

Izaskun Astondoa Sarria